

บทบาทของพระสงฆ์กับการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ
ในการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง*

THE ROLE OF MONKS WITH THE DRIVE FOR HEALTH CONSTITUTION
TO HEALTH RISK FACTORS FROM NON-CONTAGIOUS CHRONIC
DISEASES

พระครูพิศิษฐ์ธรรมนิเทศ (จารุวัฒน์ จันทะพรหม)

Phrakhruphisitthammanites (Charuwat Chanthaprom)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

วิราสิริ วสิริสิริ

Wirasiri Waseeweerass

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: wirasiri_wasee@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพในการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เนื่องจากวิกฤตสุขภาพพระสงฆ์ไทยนับแสนรายป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง สาเหตุจากพฤติกรรมเสี่ยงสุขภาพ สูบบุหรี่ ไม่ออกกำลังกาย อาหารไม่ถูกโภชนาการ เป็นต้น โดยองค์กรสุขภาพ เร่งเดินหน้าธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ ผนึกกำลังหยุดเจ็บป่วย พลิกบทบาทพระสงฆ์เป็นผู้นำทางสุขภาพสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จัดหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐากพระสงฆ์ต้นแบบการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ พัฒนาพระสงฆ์ผู้นำสุขภาพ-เฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในวัด โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดแถลงข่าว “การดูแลสุขภาพพระสงฆ์ไทย” พร้อมพิธีมอบเกียรติบัตรพระสงฆ์ต้นแบบขับเคลื่อนงานวัดส่งเสริมสุขภาพและพระคิลานุปัฏฐากพระสงฆ์ต้นแบบการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพการขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพพระสงฆ์ดำเนินการตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 ตามมติมหาเถรสมาคม เรื่อง การ

* Received March 27, 2022; Revised May 15, 2022; Accepted June 4, 2022

ดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาพ ให้ดำเนินการวัดส่งเสริมสุขภาพและธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ โดยมีรูปธรรมสำคัญได้แก่ วัดส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพ) สนับสนุนกลไกในระดับพื้นที่ ซึ่งวัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจ พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการป้องกันฟื้นฟู พัฒนา ให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี การมีธรรมนุญสงฆ์เพื่อส่งเสริมดูแลพระสงฆ์ตามหลักธรรมวินัย และเป็นผู้นำด้านสุขภาพแก่ชุมชน สังคม เพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

คำสำคัญ: บทบาทของพระสงฆ์, การขับเคลื่อนธรรมนุญสุขภาพ, การลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ, โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

Abstract

This article aims to disseminate knowledge about the role of monks with the drive for health constitution to reduce health risk factors from chronic non-communicable diseases. Due to the health crisis, hundreds of thousands of Thai monks are suffering from chronic non-communicable diseases caused by health risk behaviors, smoking, not exercising, unhealthy foods, etc. Currently, health organizations move forward with the constitution for monks' health, join forces to stop sickness, and have pushed the role of monks into health leaders. The Office of the Health Promotion Foundation organizes the Phra Kilanupattha training program about model monks for reducing health risk factors and developing health leader monks to monitor risk factors in the temples. The Office of the Health Promotion Foundation in collaboration with the Department of Health, Ministry of Public Health, the Office of the National Health Commission (NHCO), the National Health Security Office (NHSO), and the National Buddhism Office (B.E.) held a press conference on "Thai Monks Health Care" along with the certificate awarding ceremony to honor the model monks for driving health promotion in the temples and the Phra Kilanupattha - model monks for reducing health risk factors. Driving the health work of monks is carried out in accordance with the National Sangha Health Constitution B.E.2560 according to the Sangha Supreme Council of Thailand in terms of the operation of monks and the development of health, to carry out health promotion temples and the National Sangha Health Constitution, with important tangibles including health promotion



in the temples and development of the Phra Kilanupattha (monk health volunteers). Supporting the mechanisms at the local level in which the temple is the center of the mind and the monks are the spiritual leaders of the people requires the science and art to protect, restore, develop, provide the knowledge and understanding in order to lead to a positive change. Having a constitution for monks is to promote and take care of monks according to the principles of moral discipline and to be leaders in health for the community and society to have a good quality of life.

Keywords: The Role of Monks, The Drive for Health Constitution, To Reduce Health Risk Factors, Chronic Non-Communicable Diseases

บทนำ

พระสงฆ์เป็นทายาทธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแม้ว่าพระสงฆ์ในอดีตควรทำหน้าที่เพียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรม หากแต่ในอดีต พระสงฆ์มีความรู้ที่แตกฉานทั้งทางธรรมและทางโลก บุญญาบารมีที่สะสมและความสามารถในด้านเวทมนตร์คาถาทำให้ไม่เพียงแต่มีสถานะเป็นนักบวชเท่านั้นแต่ยังเป็นนักปราชญ์ผู้รอบรู้ ที่แม้แต่พระมหากษัตริย์ยังต้องขอคำปรึกษาเพื่อให้ปกครองอยู่ในหลักทศพิธราชธรรม ภายใต้ระบบการปกครอง สมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์ในอดีตจึงมักขอคำปรึกษาจากพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ เพื่อให้ได้หลักการบริหารบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุข อย่างสมัยอยุธยาตอนปลาย ซึ่งถ้าย้อนดูสภาพการปฏิบัติและบทบาทพระสงฆ์ไทยในอดีตเป็นมากกว่าพระสงฆ์ผู้อยู่ในธรรมวินัยเพราะ ในประวัติศาสตร์ไทย พระสงฆ์ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือแค่คำสั่งสอนตามหลักธรรมคำสั่งสอนเท่านั้น แต่มีหลายครั้งที่เคยที่ได้ปฏิบัติเกินบทบาทหน้าที่ของตัวเอง เพื่อออกมาช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาติและประชาชนแต่ก็ยังปฏิบัติตนอยู่ภายใต้ธรรมวินัยที่ยังคงยึดถือ และช่วยสืบสานพระพุทธศาสนาในเมืองไทยให้คงอยู่ตลอดมาและหลายครั้งยังสร้างคุณงามความดี ก่อให้เกิดสันติภาพ ตลอดจนช่วยเหลือประชาชนให้คลายทุกข์และปลอดภัยอยู่เสมอ ด้วยบทบาทและการปฏิบัติตนในอดีตที่ผ่านมา จึงเห็นว่าพระสงฆ์สามารถมีบทบาทต่อสังคมและประเทศได้โดยการใช้หลักธรรมะเป็นเครื่องมือ ซึ่งตราบใดที่มีได้ประพடுத்தไปในทางที่ผิดกฎพระธรรมวินัยเป็นการกระทำด้วยเจตนาดี ที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสร้างคุณงามความดีอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและชาติบ้านเมือง (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2557) ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560 จัดทำขึ้น ภายใต้มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 7/2560 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2560 มติที่ 191/2560 เรื่อง การดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาวะ (มหาเถรสมาคม, 2560) ที่

กำหนดให้ดำเนินการวัดส่งเสริมสุขภาพและ ธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบ และแนวทางการ ส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ทั่วประเทศ ตามหลักการของธรรมนุญว่าด้วย ระบบ สุขภาพแห่งชาติ และเป้าหมายการขับเคลื่อนมิติสุขภาพแห่งชาติ 3 ประเด็นสำคัญ คือ พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเอง ตามหลักพระธรรมวินัย ชุมชนและสังคมกับการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ ที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และบทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชนและสังคม โดยยึดหลักการสำคัญ คือ การใช้ทางธรรมนำทางโลก และมาตรการสำคัญในการดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ข้อมูล การพัฒนา การบริการสุขภาพ และการวิจัย ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญาและทางสังคม ตลอดจนการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพโดยก่อให้เกิด ความเชื่อมโยงระหว่างวัดกับชุมชน ทำให้พระแข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเป็นสุข ภายใน 10 ปี (พ.ศ.2560 - 2569) (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560) ดังที่กล่าวมา ผู้เขียนจะยกข้อมูลและหลักการที่น่าเชื่อถือเพื่อถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้รับทราบที่มาที่ไปของบทบาทพระสงฆ์เนื่องจากที่ผ่านมาบุคคลทั่วไปไม่ค่อยได้รับทราบเรื่องราวบทบาทของพระสงฆ์ที่ชัดเจน รับรู้แต่ว่าพระสงฆ์มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรมเท่านั้น ซึ่งที่จริงแล้ว บทบาทของพระสงฆ์ยังได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำทางสุขภาพ เรียกว่า “พระคิลานุปัฏฐาก” (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพ) พระสงฆ์ต้นแบบการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ พัฒนาพระสงฆ์ผู้นำสุขภาพ-เฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในวัด ซึ่งคิลานุปัฏฐาก” ในทางพระธรรมวินัยท่านหมายถึง ภิกษุสามเณรที่ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือเพื่อนภิกษุสามเณรด้วยกันในเวลาอาพาธ (ธรรมธารา, 2562) โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) จัดแถลงข่าว “การดูแลสุขภาพพระสงฆ์ไทย” พร้อมพิธีมอบเกียรติบัตรพระสงฆ์ต้นแบบขับเคลื่อน ดำเนินการตามธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2562) ตามมติมหาเถรสมาคม เรื่อง การดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาพ ให้ดำเนินการวัดส่งเสริมสุขภาพและธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ โดยมีรูปธรรมสำคัญได้แก่ วัดส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพ) สนับสนุนกลไกในระดับพื้นที่ ซึ่งวัดเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการป้องกัน ฟันฟูพัฒนา ให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสุขภาพในทางที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2562) ทั้งนี้ แผนสร้างเสริมสุขภาพะในองค์กร สสส. มีเป้าหมายหนึ่งวัดหนึ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพพระดับตำบล (รพ.สต.) จับคู่กันทำกิจกรรมด้านโภชนาการป้องกันโรคเรื้อรังกับเหล่าพระสงฆ์ให้ดีขึ้น 10,000 แห่งทั่วประเทศ ภายในปี 2563



เพื่อให้พระสงฆ์มีสุขภาพดี สามารถดูแลตัวเองได้ เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต และสนับสนุนให้พระสงฆ์เป็นแกนนำความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเองและเผยแผ่แก่ชุมชนและสังคมในวงกว้าง (สำนักข่าวHfocusเจาะลึกระบบสุขภาพ, 2562)

บทบาทของพระสงฆ์ในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ

บทบาท หมายถึง การกระทำหน้าที่ ตามสถานภาพที่บุคคลเป็นอยู่ หรือได้รับมอบหมาย ตำแหน่ง ซึ่งเป็นการกระทำที่ผู้อื่นพบเห็นหรือสังเกตได้ ตามที่กล่าวข้างต้นพระสงฆ์เป็นทายาทธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแม้ว่าพระสงฆ์ในอดีตควรทำหน้าที่เพียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรม แต่ในปัจจุบันพระสงฆ์มิได้เป็นเพียงทายาทธรรมที่ทำหน้าที่เพียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรมหรือในอดีตพระสงฆ์มีความรู้ที่แตกฉานทั้งทางธรรมและทางโลก บุญญาบารมีที่สะสมและความสามารถในด้านเวทมนตร์คาถาทำให้ไม่เพียงแต่มีสถานะเป็นนักบวชเท่านั้นแต่ยังเป็นนักปราชญ์ผู้รอบรู้และให้คำปรึกษากับพระมหากษัตริย์เพื่อให้ปกครองอยู่ในหลักทศพิธราชธรรมภายใต้ระบบการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ต่อมาให้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุนคือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหน้าที่และภารกิจของพระสงฆ์ไว้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง หมายถึงการควบคุมดูแลให้คณะสงฆ์ภายในวัดประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย 2) ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง การจัดให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรมรวมทั้งส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้เรียนในสำนักเรียนที่วัดใกล้เคียงด้วย 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบัน การศึกษาหรือจัดสถานศึกษาภายในวัดเพื่อสงเคราะห์แก่เด็กเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อธรรมวินัยเช่นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การจัดการให้มีการฟังธรรมเทศนาการจัดเกี่ยวกับการอบรมสมณะและวิปัสสนากรรมฐาน จากการบรรยายหรือปาฐกถา การจัดศาสนพิธีต่างๆเพื่อรักษาพิธีกรรมละวัฒนธรรมอันดีงาม รวมทั้งการเผยแผ่ธรรมทางวิทยุชุมชน 5) ด้านการสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติของวัดด้วยการรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งศาสนสถานที่มีอยู่เดิมให้มั่นคงถาวรและการก่อสร้างเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับศาสนสมบัติที่จำเป็นต่อการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคม โดยการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณสมบัติหรือสาธารณกุศล เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ (พระหัตถ์สนธิ์ ปริบุญโน, 2555)

ปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ระดับพื้นที่ หมายความว่า กรอบทิศทาง หรือข้อตกลงร่วม หรือกรอบกติการ่วมที่พระสงฆ์

คณะสงฆ์ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาสุขภาวะในระดับพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นประเด็นทางสุขภาพเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ หรือทุกประเด็นในธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ โดยหัวใจสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ คณะสงฆ์ วัด ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการออกแบบพัฒนา ขับเคลื่อน และทบทวนธรรมนูญสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560)

บทบาทพระสงฆ์กับการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

พระสงฆ์ระดับพื้นที่ร่วมกัน คำนวณกันว่า พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นผู้ออกจากเรือน ไม่เกี่ยวข้องด้วย เรือนแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องดูแลตนเองและดูแลพระสงฆ์ด้วยกัน ตามหลักพระธรรมวินัยดังที่พระพุทธองค์ตรัสแนะนำไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มารดาบิดาผู้จะพึงพยาบาลพวกเธอก็ไม่มี ถ้าเธอไม่พยาบาล กันเอง ใครเล่าจักพยาบาล ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดจะพยาบาลเรา ก็พึงพยาบาลภิกษุไข้เถิด (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560) โดยโรงพยาบาลสงฆ์ระบุว่า 5 โรคภัยที่พระสงฆ์อาพาธมากที่สุด คือ โรคไขมันในเลือดสูง ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไตวายเรื้อรัง และข้อเข่าเสื่อม โดย 5 โรคภัยข้างต้น มีสาเหตุหลักจากอาหารและจากผลการสำรวจสุขภาพพระสงฆ์ - สามเณรทั่วประเทศล่าสุดในปี 2559 พบว่าพระสงฆ์มีสุขภาพดีร้อยละ 52 มีภาวะเสี่ยงร้อยละ 19 มีภาวะป่วยร้อยละ 29 โดยพบปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เจ็บป่วย คือ ไขมันในเลือดสูง ค่าดัชนีมวลกายเกินมาตรฐาน สูบบุหรี่ น้ำตาลในเลือดสูง และความดันโลหิตสูง ส่วนโรคที่พบมาก 5 อันดับ คือ โรคมะเร็ง โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคไตวายเรื้อรัง (สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2563) การมี “ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ” นั้นทางมหาเถรสมาคมเห็นด้วยกับการประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ฉบับนี้เพราะปัจจุบันพระสงฆ์ป่วยเป็นโรคต่าง ๆ มากมาย มีสาเหตุที่สำคัญ คือ พุทธศาสนิกชนมักถวายอาหารเฉพาะที่ญาติผู้ล่วงลับชอบรับประทาน ส่วนใหญ่จะเป็นอาหารที่มีรสชาติหวาน มัน และเค็ม ซึ่งอาหารในกลุ่มนี้หากทานเป็นประจำต่อเนื่องจะเป็นสาเหตุของการเกิดโรคไต เบาหวาน ความดัน หลอดเลือดตามมาได้ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560) สมเด็จพระมหาธีราจารย์ ประธานกรรมการฝ่ายสงฆ์ ของคณะกรรมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ กล่าวว่า มหาเถรสมาคมได้รับทราบและสนับสนุนการดำเนินงานของธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติที่ประกาศใช้ไปเมื่อ 31 ธันวาคม 2560 ผ่านคณะกรรมการฝ่ายสาธารณะสงเคราะห์ ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ โดยการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์นั้นจะยึดหลัก “ธรรมนำโลก” เพื่อมุ่งสู่ 3 เป้าหมายสำคัญคือ 1) พระสงฆ์ต้องดูแลสุขภาพตนเองได้ โดยพระสงฆ์ต้องพิจารณาอาหารที่มีรสชาติหวาน มัน และเค็ม ซึ่งเป็นกลุ่มอาหารที่เป็นสาเหตุที่



เสี่ยงของการเกิดโรคร้ายอย่างระมัดระวัง 2) ชุมชนและสังคมร่วมกันดูแลสุขภาพพระสงฆ์ประชาชนในชุมชนมีบทบาทในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ที่สำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นผู้ถวายปัจจัยและภัตตาหารแด่พระสงฆ์การที่ประชาชนตระหนักถึงความเสี่ยงที่พระสงฆ์จะได้รับเกี่ยวกับอาหารที่ญาติโยมถวายมาต้องเป็นอาหารที่ปลอดภัยสำหรับพระสงฆ์ และ 3) พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนได้เช่นที่เคยเป็นมา ปัจจุบันพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อวิถีชาวบ้าน หรือคนในชุมชนนั้น ๆ ทุนการสงเคราะห์ การช่วยเหลือสถานที่ที่เป็นสาธารณสมบัติ การช่วยเหลือประชาชนในโอกาสที่ควรช่วย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ปสฤทธ์ เขมังกโร), 2565) นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2561 และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำคู่มือแนวทางการอบรมหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด-อสม.) เพื่อให้การดำเนินการเรื่องพระคิลานุปัฏฐาก ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ (สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2561) ซึ่งการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของพระสงฆ์ทำได้โดย บทบาทพระสงฆ์กับการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

สรุป

พระสงฆ์เป็นทายาทธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้าแม้ว่าพระสงฆ์ในอดีตควรมีบทบาททำหน้าที่เพียงเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรม หากแต่ในอดีตพระสงฆ์มีความรู้ที่แตกฉานทั้งทางธรรมและทางโลก บทบาทของพระสงฆ์ที่มีมาแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับวิถีชาวบ้านและท้องถิ่นเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับประชาชน เช่น การอบรมคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาหมู่บ้านการพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การช่วยเหลือสถานที่ที่เป็นสาธารณสมบัติ การช่วยเหลือประชาชนในโอกาสที่ควรช่วย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยพระสงฆ์ได้มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรมเพียงเท่านั้น ซึ่งที่จริงแล้ว บทบาทของพระสงฆ์ยังได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำทางสุขภาพเรียกว่า “พระคิลานุปัฏฐาก” (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพ) พระสงฆ์ต้นแบบการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ หน่วยงานหลักได้พัฒนาพระสงฆ์ผู้นำสุขภาพ เฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในวัดพระสงฆ์มีบทบาทในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ จึงทำให้พระสงฆ์เองซึ่งเดิมเป็นผู้ที่ชาวบ้านเคารพนับถืออยู่แล้ว ยิ่งเพิ่มความเคารพน่าเชื่อถือ ศรัทธา ยกย่องให้เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ด้วย สมาธิ สติและปัญญา ขึ้นไปอีก และมีข้อเสนอแนะดังนี้ องค์กรสุขภาพและองค์กรพุทธศาสนาต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนธรรมนูญสุขภาพอย่างจริงจังและถือเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องมีการพัฒนาให้ยั่งยืนและต่อเนื่องเพื่อลดภาวะเสี่ยงของการเกิดโรคไม่ติดต่อในพระสงฆ์และชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ธรรมธารา. (2562). คีลานุปัฏฐาก. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2565 จาก <https://dhamtara.com/?p=9174>
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2557). แนวโน้มบทบาทพระสงฆ์กับการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระหัตถ์สนัย ปริบุญโญ. (2555). บทบาทพระสงฆ์ในการบริหารคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาเถรสมาคม. (2560). การจัดทำธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <http://mahathera.onab.go.th/index.php?url=mati&id=7927>
- สมเด็จพระมหาธีรราชจารย์ (ปสฤทธ์ เขมังกโร). (2565). เดินหน้า ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ แก้ววิกฤตสุขภาพพระสงฆ์ไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/1251>
- สำนักข่าวHfocusเจาะลึกระบบสุขภาพ. (2562). สงฆ์ไทยอ้วน48%เสี่ยงอาพาธสูง แนะนำอาหารพระด้วยสูตร4เสริม2ลด. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.hfocus.org/content/2019/07/17374>
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2560). ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: โอเอส พรินติ้ง เฮาส์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2562). เดินหน้า ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ แก้ววิกฤตสุขภาพพระสงฆ์ไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/1251>
- สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2563). สธ.ตรวจสุขภาพพระสงฆ์-สามเณร 1 แสนรูปทั่วประเทศ มอบเป็นของขวัญปีใหม่ 2563. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2565 จาก <https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/04/136144/>
- สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2561). คู่มือแนวทางการอบรมหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก (พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด-อศว.). เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2565 จาก https://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2018/08-5004-20180804043828/9cf16ef1cd3_60472cb18b67e21cd1ac0.pdf